

Kristín Eiríksdóttir:

EVELYN HATAR NAFNID SITT



En ekki næmi því eins mikió og hún hatar herbergið sitt. Færskjuleiku veggina, barnalega dóttu og útsýnið, verlanaklasann sem étur í sig fólkíð úr hverfinu og spýtur því síðan út aftur með skærgula þoka. Á kvöldin safnast unglíngarnir fyrir utan og óskra, slást og sleikja munnum saman.

Þetta er ógeðslega hallæmislegt líð, hviðlar hún að Ylfa og strýkur henni yfir silkkollinn.

Þær síða við gluggann og biða eftir að klukkan verði níu, þá kemur mamma þeirra heim og svæfir Ylfa. Þá þarf Evelyng ekki að passa lengur og getur lært heima og síðan horft á sjónvarpið með mömmu sinni. Þær horfa á þætti um lögreglufolk eða lækna eða fjölskyldur í úthverfum. Þættirnir renna saman í eitt í höföinu og um leið og slökkt er á sjónvarpinu gleymast þeir. En henni finnst gott að síða við hljóðina á mömmu sinni í rökkrinu og finna syfjuna hellast yfir sig. Þannig hefur það

alltaf verið, síðan hún man eftir sér. Kvöld eftir kvöld í rökkrinu fyrir framan sjónvarpið.

Oj bara, segir Evelyng allt í einu og færir andlitið nær rúðunni. Þeir eru nú pissa á stelpuna. Ylfa gefur frá sér hvellan hlátur.

Þetta er ekkert fyndið, segir Evelyng og hrísir höfuðið. Slefandi fábjanar, segir hún og finnur að hún er orðin rauð í framan. Þeir hafa króað eina stelpuna af og standa þrír, það glitrar á handbunurnar og hópur af unglíngum fylgist með. Stelpan liggur hreyfingarlaus, eins og einhver luvuga af drasli og Evelyng sér að hárið á henni er ljóst og sítt, að túpan hennar er bleik.

Þegar strákarnir eru búnir að pissa liggur stelpan kyrr smá stund en stendur svo á fættu, gengur í burta frá krökkunum í átt að blokkinni hennar Evelyng. Hún grípur kíkinn sinn af skrifborðinu og sér andlitið á stelpunni og skömmuna í svippnum. Hún áttar sig á því hver hún er, man að hún heitir Katrín og er í áttunda beik. Þær hafa aldrei talað saman en Evelyng hefur oft séð hana í skólanum. Hún er með stór brjóst og það er alltaf eitthvert vesen á henni. Strákarnir elta hana í frínúntunum, reyna að hella vatni á hana ef hún er í hvítum bol og hún þykt reyra að komast undan en allir sjá að hún elskar athyglina. Óskrar grísalhjóðum sem bergmála um gangana og þegar ekki er verið að elta hana er hún umkingd öðrum ljóshærðum stelpum með örmjóðar svarlar augabrunir. Hún er aldrei ein. En nú sker hún sig úr þvögunni.

Ylfa fer að væla, spyr hvenær mamma þeirra komi heim, og mest langar Evelyng að háttu hana niður í rúm. En mamma þeirra vill fá að svæfa.

Þegar Katrín er komin úr augsyn seftast þær á gólfíð og leika sér með litla bangsa sem Ylfa fékk í almælisgjöf um haustið.

Bangsarnir eru í gríðarmiklum frumskógi sem er hvergi sjáanlegur nema í höfði þeirrar yngri. Sveifla sér í greinum og safna hunangi í plastfötu. Ylfa ruglast stundum á því hvort þeir safni hunangi eða gulli, en það skiptir heldur engu. Svo heyrta þær að mamma þeirra snýr lyklinum í skránni og Ylfa strekkur á fætur, hleypur upp um hálsinn á henni eins og lítill flaðrandi hundur og Evelyln hugsar að ef þær væru dýr væru þær allar hundar. Mamma hennar væri Golden Retriever, Ylfa kubbalegur Labradorhvolpur en hún sjálf væri kjölturakkin með hárið fyrir augunum, Terrier. Gamla konan á fyrstu hæðinni á svoléiðis hund og stundum fá systurnar að víðra hann um helgar. Feldurinn strýkst við slabbíð á jörðinni og annað slagiddiður hann á þær, það sést ekki í augun en lítil bleik tunga dinglar gláðlega.

5

Evelyln hatar að fara í skólann á morgnana, hatar gulu gangana, flúrperurnar og lykktina af nesu, kæfu og gúrku og osti og hún hatar hvernig kókömjólkinn slímast niður hálsinn á henni. Stundum finnst henni eins og hún geti gerit sig ósýnilega, það hefur meðan dardrátíttin að gera. Hún opnar muninn og sýgur inn sírefni, heldur því lengst ofan í lungum þangað til hún er alveg að kafna, sleppir snögg og finnst þá eins og hún sé orðin ósýnileg. Það hjálpar líka að sitja aftarlega í stofunni og segja ekki nema það alnauðsynlegasta. Að svara rétt ef kennarinn spyr en halda höndunum niðri og rétta miðana sem krakkarnir senda um stofuna áfram, án þess að klaga, kljia eða malda í móinn. Galdurinn er að sýna sem fæst viðbrögð, ályktar Evelyln. Fólk þrífst á viðbrögðum.

Í frímúttum sest hún við borð með nokkrum úr bekknum hennar, þau borða í sama mötuneyti og krakkarnir í unglingadeildinni og fylgjast þæg með látunum í þeim. Evelyln skimar

eftir Katrínu en sér hana hvergi. Einhver tók allt saman upp á farsímann sinn kvöldið áður – hvernig strákarinn pissuðu á hana – og nú hafa allir séð það. Allur skólinn og Evelyln býst við að það sé tímaþursmál hvenær allt kemst upp. Hvenær skólastýran gengur í bekkina og heldur ræðu, reynir eftir fremsta megni að útskýra hvernig svona hegðun er glæpsanleg, síðlaus og að drengirnir verði reknir. Það er að segja ef þeir þekkiast því enginn mun þora að kjafna. En það skiptir engu máli því að flestum finnst að Katrín sé mella sem á skilið að láta pissa á sig. Það sé henni að kenna að þeir hafi lent í vandræðum, þeir hafi bara verið að djóka.

Krakkarnir í bekknum hennar Evelyln hafa séð upptökuna á netinu og tala um hana flissandi. Eins og það sé eitthvað smíðugt að miðurlægja aðra manneskju vegna þess að manni leiðist, hugsar Evelyln og hana langar til að segja þeim að halda kjafni. Þetta sé alls ekki fyrndið heldur sorglegt, en hún segir ekki-t.

Eftir skóla er hún samferða Sveindis sem á lítinn bróður á skóladagheimilinu. Þær ganga þöglar og kuldasögvelin þeirra hverfa næstum öll ofan í snjóinn. Sveindis er höfðinu lægri en allir í bekknum, smáneilt með búttaðar kinnar og lítlar deildir í handarbökin ofan við fingurna.

Ég vorkenni Katrínu, segir hún allt í einu og heldur svo áfram: Ég meina, mér fannst hún ógeðsleg drusla eins og öllum, en núna vorkenni ég henni.

Hún vill örugglega ekkert láta vorkenna sér, segir Evelyln og sviþurinn á Katrínu riffast upp fyrir henni.

En ég geri það samt líka, bætur hún við og Sveindis brsir fegnansamlega.

Um kvöldið þegar mamma hennar er búin að svæfa Ylfa kemur hún inn í herbergi til Evelyln með stóran pakka. Sest

á rúmið hennar og fylgisti spennit með henni taka pappírinn utan af bleikri úlpu, nákvæmlega eins og þeirri sem Katrín var í kvöldið áður.

En mamma, segir Evelyln og veit að svona úlpur eru rándýrar. Úlpan er úr glansefni, loðfóðruð og skærbleik með háum svörtum kraga og boðungum.

Suss, segir mamma hennar, það var kona í vinnunni sem gaf mér hana, stelpan hennar var vaxin upp úr henni. En úlpan er samt næstum ný, við vorum bara heppnar! Evelyln flyttr sér að mæta. Skoðar sig í stóra speglinum frammi á gangi, sér að úlpan passar alveg. Það hvarflar allt í einu að henni að þetta sé úlpan hennar Katrínar og hún sótroðnar.

Þegar hún kemur í skólann daginn eftir er hún með hjartslátt, ótrast að einhver taki eftir að úlpan er eins og Katrínar úlpa. En enginn segir neitt. Í frírnúttunum sér hún Katrínu hvergi og dagurinn liður án þess að hún heyri minnst á hana. Þannig líða margir dagar þangað til sá orórnur berst úr að hún hafi skipt um skóla. Skólastýran kemur aldrei inn í bekkina til að finna þann seka eða halda ræðu um siðferðisskyldur unglinga.

Jólatíð hefst og ljóur og skólinn byrjar aftur. Það er eins og Katrín hafi aldrei verið til og enginn hafi pissað á hana fyrir utan verslunarklasann. Önnur myndskleið af öðrum ódæðisverkum ganga milli farsímanna í grunnskólanum og smám saman hættir Evelyln að hugsa um það sem hún sá. Á kvöldin situr hún stundum og horfir út um gluggann gegnum kkin sinn. Fylgisti með því úr fjartlægð hver kyssir hvern og hver kemur hvern. Eitt kvöldið sér hún strák úr tunda bekk taka upp stein og mólva rúðuna í blómabúðinni. Hópurinn tvístrast, þjófavörnin fer í gang og Evelyln fer að hágráfa. Eins og steinninn hefði lent í hausnum á henni en ekki á rúðu blóma-

blúðarinnar. Sprungurnar kvíslast hvatt og allt springur. Hún dregur rúllugardröna fyrir gluggann og hniplar sig saman undir sænginni, setur hrenn undir höku og grætur sig í svefn.

Þegar hún vaknar liður henni ennþá illa, kvíðurinn er bólgin og aunnur. Hún fer á fætur og sér að lakíð er blóðugt, æpir upp yfir sig og mamma hennar kemur inn í herbergið.

Svona, segir hún, þú ert bráðproka eins og ég var. Það er ekkert að því. Hún lóðsar Evelyln inn á það, finnur dómubindi og hneitar nærbuxur, tekur við náttótunum hennar og stingur þeim í þvottavélina.

Ég vil það ekki, grætur Evelyln eins og hún sé finnn ára í frekjakasti; fæ ég ekki að ráða neinu? Ég vil þetta ekki!

Hún hverfur bak við sturtuhengið og mamma hennar setur þvottavélina í gang, fer aftur fram í eldhús til þess að sjóða hafragraut. Bróðum þarf hún að koma þeirri yngri á fætur en langar fyrst að tala betur við Evelyln. Kannski ætti hún að leyfa henni að vera heima í dag. Vaktin byrjar ekki fyrir en klukkan þrjú og það er svo langt síðan þær hafa setið saman og spjallað. Það er aldrei tími til neins, hugsar hún og brytjar epli til að hafa með grauthnum.

Dagarnir lengjast, birtan skellur á og allir eru föllir og ringlaðir. Evelyln lætur undir vorprófin og mamma hennar fær vinkonu sína til að sækja Ylfu á skóladaðghheimilið og passa hana þangað til hún kemur sjálf úr vinnunni. Bara í nokkra daga, svo að Evelyln standi sig örugglega vel. Og Evelyln er mjög góð í að læra, hún fær yfirleitt hæstu einkunn í öllu.

Ég veit ekki hvaðan þú færð þessar gáfur, segir mamma hennar stundum og Evelyln skilur ekki að hún skuli segja þetta vegna þess að henni finnst mamma sín ekkert vitlaus. Hún er til dæmis miklu klárari en bekkjar kennarinn hennar sem

er með þurrar gráar krullur á höfðinu og óþolandi klingjandi rödd. En mamma hennar hefur oft sagt henni frá því hvernig hún nennti aldrei að læra og fór ekki einu sinni í menntaskóla, að það sé þess vegna sem hún þurfi að vinna svona mikið og þær séu samt alltaf blankar.

Ef ég hefði ekki verið svona mikill vandræðauglingur gæti ég verið með einhverja fína vinnu og við farið til útlanda á sumrin, segir hún og Evelyln þínir sig til að læra þótt henni finnist það hundleiðinlegt.

Stuttu eftir síðasta prófið fer mamma hennar á árshátíð í vinnunni. Vinkona hennar kemur heim til þeirra og þær fá sér vín, máta alla kjólana í skápnunum og mála sig. Evelyln hjálpar þeim með rennilásana og hárgreiðsluna, fléttar síða hárið á mömmu sinni og snýr fléttunni upp í stóran snúð ofan á höfðinu. Hjálpar henni að velja eyrnalokka sem passa við kjólinn.

Þegar þær eru farnar og Ylfa sofnuð sest Evelyln inn í stofu, kveikir á sjónvarpinu en slekkur strax á því aftur þegar hún sér að það er einhver leiðinlegur spurningaþáttur á dagskrá. Klukkan er nú en samt er ennþá bjart úti. Hún fer inn í eldhúsið og ætlar að vaska upp. Mamma hennar kláraði ekki úr glasinu sínu og Evelyln tekur það upp, þefar af vinninu og fær sér sopa. Vinið er sætt og betra á braggðið en hún hélt. Hún heillir því sem eftir er í flöskunni í glasið og fær með það inn í stofu, blaðar í gömlum ljósmynndaalbúnum. Skoðar myndir af mömmu sinni þegar hún var yngri og af sjálfri sér þegar hún var nýfædd. Þegar vínglasið er tómt finnur hún að vöðvarnar slakna, hugsanirnar þvælast hver fyrir annari og hana langar í meira. Svo sest hún við gluggann í herberginu sínu og sér að enginn er á planinu úti við verslunarklasan.

Evelyln leiðist, henni leiðist svo mikið að hana langar til að öskra. Öskrið skærist kannski gegnum öll leiðindin og rífi þau í teutur. En hún öskrar ekki, hún andvarpar bara og þvælist um íbúðina. Vaskar upp og þrífur eldhúsið. Svo stíllir hún sér upp við spegilinn inni á baði og klessir andlitinu upp að honum, gapir og skoðar úfinn sem tittar í kokkinn. Svo finnur hún málhíngardót frá mömmu sinni og dregur strík í kringnum augun á sér með svörtum augnblyanti, setur á sig maskara og undiást breytinguna sem verður á henni. Hún lyftir peysunni sinni og skoðar geirvörtunna, þær eru að stækka og benda asnalega rauðar út úr flati bringunni.

Oj bara, hvíslar hún og sleppir peysunni. Hún lítur inn til Ylfu sem steinsefur. Það sakaði ekki þótt hún færi út smástund. Ylfa vaknar eigindlega aldrei á kvöldin og hún ætlar ekkert að vera lengi. Enginn þarf að komast að því einu sinni, hugsar hún og fær síðan aðra hugmynd. Í ísskápnunum eru nokkrar bjórdósir og mamma hennar tæki örugglega ekki eftir því þótt hún tæki eina.

Stuttu seinna stendur Evelyln úti á bílastæði með bjórdósina inni á sér, rauðblótt í framan með hraðan hjartslátt. Hún ríltir í áttina að hitaveititankinum sem er fyrir ofan hverfið. Þar í kring er autt svæði og Evelyln man eftir gömlu loftvarnarbyrgi sem hún lék sér í kringnum á sumrin þegar hún var yngri. Nú ætlar hún að setfast hjá byrginu og drekka bjórninu hlusta á nokkur lög í ípodínum sínum og svo ætlar hún aftur heim til Ylfu.

En þegar hún kemur í gegnum runnana og að loftvarnarbyrginu, steyptu opi í jöðina, sér hún stelpu sem situr á steini skammt frá, reykir og snýr baki í hana. Hárið er sítt og ljóóst og

Evelyn ætlar að snúa við en það er of seint. Stelpan litur við og Evelyn þekkir aftur Katrín.

Hæ, segir hún vingjarnlega og Evelyn gengur til hennar. Ég kannast eitthvað við þig, segir Katrín og rýnir á hana. Þú ert í sjötta bekk er það ekki?

Jú, svarar Evelyn lágt og sest á jörðina nálægt henni, tekur fram bjórðósina og opnar hana, bjórin freyðir út um allt og hún flýttir sér að drekka froðuna. Katrín fer að hlæja og spyr hvort hún megi fá sopa, býður henni sigarettu og spyr svo hvort hún heiti ekki einhverju skrítnu nafni.

Evelyn, segir Evelyn, Ógeðslega hallærislegt nafn, ég veit ...

Nei, mér finnst það frekar töff, segir Katrín. Þú heitir þó ekki það sama og allir aðrir. Ég heiti Katrín.

Ég veit, segir Evelyn og þær þegja vanddræðalegar. Katrín réttir henni eldspýttur og hún kveikir í sigarettunni, sýgur hana og hóstar.

Í hvaða skóla ertu núna? spyr hún og finnst eins og andlitíð dofni. Katrín svarar henni ekki alveg strax, grettir sig og horfir niður í jörðina.

Eiginlega engum, segir hún og Evelyn verður hissa. Katrín segir frá því hvernig hún sleppi því bara að mæta.

Fyrst kom ég alltaf hingað, fór út á morgnana með skólaköskuna mína og labbaði hingað í staðinn fyrir að fara í skólann. Eða tók strætó í Kringluna og hékk þar þegar var of kalt. Síðan fattaði ég að öllum var alveg sama og þá var ég bara heima.

En hringdi kennarinn ekki heim til þín?

Jú, en foreldrar mínir sögðu ekkert við mig, þau eru of upptekin af sjálfum sér til að þæla í því hvort ég sé í skólanum eða ekki. Öllum er skitsama.

Mamma yrði brjáluð ef ég skröpaði þara í einum tíma, segir Evelyn og sér strax eftir því. Flýttir sér að segja eitthvað um að hún vildi óska þess að hún gæti sleppt því alveg að fara í skólann.

Ég sá hvað gerðist, segir hún svo allt í einu og grípur fyrir munnum á sér. Fyrirgefðu, bætur hún við. Ég sá það út um gluggann. Þárin renna niður kinnarnar á henni og Katrín horfir undrandi á hana.

Meinarðu þegar hálfvitarnir mígu á mig? Það sáu það allir en af hverju ert þú að grenja?

Vegna þess að það var svo hræðilegt, snökur Evelyn. Hún skannast sín svo mikið að hana langar mest til að hlaupa burt en Katrín leggur höndina á öxl hennar, strýkur bleiku úlpunni og segist eiga nákvæmlega eins.